

(1) ספר ויקרא פרק א

(א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים מִשָּׁה וַיְדַבֵּר יְהוָה אֵלָיו מֵאֵהָל מוֹעֵד לֵאמֹר:
(ב) דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קָרְבָן לַיהוָה מִן הַבְּקָר וּמִן הַצֹּאן תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבָנְכֶם:

(2) רש"י על ויקרא פרק א פסוק ב

אדם כי יקריב מכם - כשיקריב (ת"כ) בקרבנות נדבה דבר הענין:
אדם - למה נאמר מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל היה שלו אף אתם לא תקריבו מן הגזל:

(3) ספר גור אריה על ויקרא פרק א פסוק ב

אדם למה נאמר. פירוש, דהוי ליה למכתב 'איש כי יקריב מכם קרבן'. ומה שאמר 'אדם למה נאמר', הלשון משמע אדלעיל קאי, היינו שמביא ראה לדבריו דבקרבת נדבה איירי, דהא כתיב "אדם כי יקריב", ולמה נאמר "אדם", אלא 'מה אדם לא הקריב מן הגזל, אף אתם לא תקריבו'. ואי בחובה איירי קרא, פשיטא שאין לו להקריב מן הגזל, שאיך יפרע חובתו בדבר שאינו שלו. ויותר מזה, שאין יוצאין ישראל ידי חובותיהן בנדריים ובנדבות, ובודאי אינו יוצא ידי חובתו בקרבן גזול. ועוד, כיון שבא להקיש לאדם, על כרחך בנדבה איירי, דומיא דאדם שלא אתי קרבן חובה, שלא נצטווה עליו:

(4) ויקרא רבה פרשת ויקרא ב:ז

א"ר ברכיה א"ל הקב"ה לאדם זה אדם יהא קרבנך דומה לקרבנו של אדם הראשון שהיה הכל ברשותו ולא הקריב מן הגזילות ומן החמסים אף אתה לא תקריב מן הגזילות ולא מן החמסים ואם עשית כן (תהלים ט) ותיטב לה' משור פר.

(5) תורת כהנים ויקרא ב:ג

אדם לרבות את הגרים מכם להוציא את המשומדים

(6) ספר משכיל לדוד על ויקרא פרק א פסוק ב

אדם למה נאמר וכו'. ההרגש שמבחוץ הוא דהול"ל אדם מכם כי יקריב ולכך תירץ דאדם לא קאי על מכם. והא דהפך רש"י הסדר ופי' כי יקריב קודם שיפרש מלת אדם היינו משום דבת"כ דריש אדם דהכא לרבות הגרים ומעתה היה מקום להקשות על רש"י אמאי שביק להך דרשה דת"כ דקרובה טפי לפשט הכתוב והביא דרשה זו דויקרא רבא שרחוקה מהפשט?

(7) אך נר' דרש"י ז"ל טעמא דידיה משום דקשיל ליה על הדרשה דת"כ דכיון דהכא בקרבנות נדבה מיירי כמו שהקדים רש"י ז"ל לעיל וקי"ל בהו שאף הגוים נודרים נדרים ונדבות כישאל מדכתיב איש איש מעתה אמאי אצטריך אדם לרבות הגרים והלא אפילו בגיות' הותרו להקריב נדבות כ"ש אחר שנתגיירו . . . ורש"י ז"ל מחמת קושיא זו בחר טפי בדרשה דויקרא רבא ולכך אחר שביאר דבקרבות נדבה דיבר הענין פי' אדם מה אדם הראשון וכו':

(8) ספר בראשית פרק ד

(ג) וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קִינָן מִפְּרֵי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַיהוָה:
(ד) וְהֶבֶל הֵבִיא גַם הוּא מִפְּכֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחֲלִבָהּן וַיִּשַׁע יְהוָה אֶל הֶבֶל וְאֶל מִנְחָתוֹ:
(ה) וְאֶל קִינָן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיִּחַר לְקִינָן מֵאֵד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו:

(9) רש"י הירש בראשית פרק ד פסוקים ג-ו

מצאנו כאן - מיד אצל הקרבן הראשון - קרבן שנפסל בצד קרבן שנתקבל . . . אמור מעתה: מעולם לא ייחסו ערך מוחלט לקרבנות. והדעה הזוקפת לזכות הנביאים, שהורו את הערך היחסי של הקרבנות, - היא שקר שתשובתו בצדו. . . אכן, הכל תלוי בכוונת הלב. יכולים שנים להקריב אותם קרבנות ולהתפלל אותן תפילות, - ואף על פי כן נבדלת מעלתם לפני ה'. דבר זה מתברר כאן אצל הקרבן הראשון. אין הוא אומר: "וישע ה' אל מנחת הבל, ואל מנחת קין לא שעוה", אלא: "וישע ה' אל הבל ואל מנחתו ואל קין ואל מנחתו לא שעוה". ההבדל היה תלוי באישיות המקריבים, ולא בקרבנותיהם. קין היה פסול, ומשום כך נפסל קרבנו; ואילו הבל היה רצוי, ומשום כך נרצה קרבנו.

10 כלי יקר על ויקרא פרק א פסוק ב

ולשון מן הגזל צריך פירוש כי הל"ל לא הקריב דבר גזול, ונראה שדעת רש"י הוא לפי שאין דרך העולם שילך ויגזול בהמה ויקריב אותה לגבוה, כי אטו בשופטני עסקינן ומי פתי יסיר לעשות עבירה כדי שיעשה בה מצוה כשאיין לו הנאה מן העבירה, אמנם זהו בנמצא שיגזול האדם ממון הרבה או יעשה עול בהרבה ממון, וילך ויתן קצת מן אותו ממון הגזול לצדקה או לקרבן במזימות זו אשר חשב, שבזה יהיה לו כופר על המותר שבידו וזהו לשון מן הגזל ולא כולו כדרך שדרשו מן הבהמה (תמורה כח:) ולא כולה.

11 רש"י על ויקרא פרק א פסוק טז

בעולת בהמה שאינה אוכלת אלא באבוס בעליה נאמר "והקרב והכרעים ירחץ במים והקטיר" בעוף שגזון מן הגזל נאמ' "והשליך" את המעים שאכלו מן הגזל (וי"ר):

12 ספר ויקרא פרק ה

(כא) נפש כי תחטא ומעלה מעל בידוד וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו:
(כב) או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר על אחת מכל אשר יעשה האדם לחטא בהנה:
(כג) והיה כי יחטא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל או את העשק אשר עשק או את הפקדון אשר הפקד אתו או את האבדה אשר מצא:
(כד) או מכל אשר ישבע עליו לשקר ושלם אתו בראשו ותמשתיו יספ עליו לאשר הוא לו יתנונו ביום אשמתו:
(כה) ואת אשמו יביא לידוד איל תמים מן הצאן בערפך לאשם אל הפה:
(כו) וכפר עליו הפה לפני ידוד ונסלח לו על אחת מכל אשר יעשה לאשמה בה:

13 כלי יקר על ויקרא פרק א פסוק ב

ומצינו שפר' זו תחילתה, ואמצעיתה, וסופה, אזהרה על הגזל. תחילתה, אדם כי יקריב. אמצעיתה, והסיר את מראתו בנצתה, לפי שהעוף ניזון מן הגזל, וסופה שנאמר והשיב את הגזילה. לפי שהקרבן והגזל הם ב' הפכים כי הקרבן מקרב השכינה והגזל מרחיקה שנאמר (תהלים יב.ו) משוד עניים וגו' עתה אקים יאמר ה' וגו'. ועוד שהמקריב בהמתו כאילו הקריב נפשו כי ממונו של אדם כנפשו דמי כי בנפשו יביא לחמו, וכמ"ש (דברים כד.ו) כי נפש הוא חובל. וכתוב (משלי כב.כג) וקבע את קובעייהם נפש. ומקצת נפש ככולו אבל המקריב בהמה גזולה שלא עמל בה ולא חלה ידו בה איך תהיה תמורה לנפשו.

14 ספר בראשית פרק כז

(טו) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדל החמדות אשר אתה בפית ותלבש את יעקב בנה הקטן:
(כז) ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני פריח שדה אשר ברכו ידוד:

15 רש"י על בראשית פרק כז

(טו) החמודות - הנקיות כתרגומו דכייטא ד"א שחמד אותן מן נמרוד:
(כז) וירח וגו' - והלא אין ריח רע יותר משטף העזים אלא מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן:

16 כלי יקר בראשית פרק כז פסוק ג

ונוסח הברכות יוכיח, כי ברכו (עשו) "בעל חרבך תחיה" כי היורש ארץ בחרבו אין לך לסטים מזויין יותר ממנו. ועוד שבברכת יעקב נאמר "ויתן לך האלהים", ובברכת עשו לא הזכיר לשון נתינה שנאמר "הנה משמני הארץ יהיה מושבך", לפי שהביא דבר גזול שאינו מתת אלהים, על כן ברכו בעניני לסטיות לומר שבחרבו יירש ארץ ולא על ידי מתת אלהים. אבל יעקב שהביא ממה שנתן לו ה' נאמר בברכתו "ויתן לך האלהים", והרגיש יצחק זה ממה שנכנס עמו הגן עדן, על ידי בגדי עשו החמודות שחמדן מן נמרוד, אשר באו לידו מן אדם הראשון שלבשן בגן עדן, והריח יצחק ריחו של אדם הראשון והרגיש בזה שקרבנו של זה דומה לקרבנו של אדם הראשון שהיה יחידי בעולם ולא הקריב דבר גזול, כך קרבן זה אינו גזול. ועל כן ברכו בברכת ויתן לך האלהים: